

UPPLANDSSTIFTELSEN

2001

TEMA
NATURSKOGAR

I hagmarker och bryn kring Vattunöden på Kalmarnäs-landet har slyskog röjts bort och ekar huggits fram.

Foto: Martin Amcoff sid 13. Gillis Aronsson sid 8, 10.
Pär Eriksson sid 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13.
Sven-G Hultman sid 13. Roine Karlsson sid 10.
Björn-Gunnar Lagström sid 7. Tommy Lennartsson sid 9.
Lars-Ove Wikars sid 10. Avena/Upplandsstiftelsen sid 13.
Grafisk produktion: Lidman.
Tryckeri: Tierps Tryckeri AB.

INNEHÅLL

3 Skogen i våra hjärtan

TEMA NATURSKOGAR

4 Det gamla skogslandskapet – hotad mångfald

5 Det uppländska skogslandskapet

7 Skydd av skog

8 Upplandsstiftelsens arbete med skogsskydd

9 Hotade arter

11 Vad är en naturskog?

12 Skogen inte bara träd

13 Tre spännande områden med naturskogar

EKONOMISK REDOVISNING

14 Förvaltningsberättelse

16 Resultaträkning

17 Balansräkning

18 Noter

21 Revisionsberättelse

21 Personal

VÅRA NATUROMRÅDEN

22 Stiftelsens naturområden – tabell

23 Stiftelsens naturområden – karta

Skogen i våra hjärtan

Svensken har ett särskilt förhållande till skogen, sägs det. "Har du glömt att skogen är ditt hem?", frågar t ex Bo Setterlind, i en ofta citerad diktrad ur dikten "Skogen". För mig förefaller förhållandet präglas av en hatkärlek. Och en sådan relation kan ju vara mycket stark.

Å ena sidan älskar vi skogen. Där kan vi gå in mellan träden, bara vandra och vara, kanske plocka lite bär och svamp (även om just den aktiviteten har minskat drastiskt de senaste 20 åren). Skogen är "fattigmans tröja". Den ger skydd för vind och regn. Att den också ger oss virke till hus, hem och möbler och är råvara för tidningar, toapapper och en strid ström av förpackningar vet vi, men glömmar kanske bort ibland inför åsynen av en avverkning som spolierat något av våra smultronställen.

Hatet mot skogen, och rädslan för skogen har funnits i alla tider. Förr var den gränsskiljande vildmark mellan bygderna. Där gömde sig stråtrövare och ulvar. Idag dominerar istället rädslan för att gå vilse, och för en del kvinnor rädslan för våldtäktsmän.

Upplandsstiftelsens "skogsarbete" präglas av det jag skrev om för 20 år sedan i en bok med titeln "Skogens värden – skogsbrukets roll": att skogen har många värden, inte bara ett (ekonomiskt). För oss är skogen en av de viktigaste friluftsmarkerna, samtidigt som vi värnar om dess egenvärden. Den är, med ett citat från ett amerikanskt "visitor center", "inte ett hem för växter och djur – det är de som är skogen". Dagens skogs- och jordbruk är det i särklass största hotet mot Sveriges växter och djur. Det försöker vi efter förmåga undanröja, eller i vart fall minska.

Denna årsberättelse fokuserar alltså på stiftelsens skogsarbete. Särskilt berättar vi om den mer orörda skogens (naturskogens) värden, och vårt arbete med att

skydda den. Här ligger vi helt i fas med den nationella naturvårdspolitiken, där man under senare år flerdubblat anslaget till just skydd av naturskog i södra Sverige. Genom Upplandsstiftelsens egna förvärv av värdefulla naturområden har drygt 20 miljoner kronor kommit in till länet i form av bidrag från Naturvårdsverket. Genom stiftelsens arbete med att leverera underlag till bildandet av nya naturreservat har staten genomfört ett antal markköp i länet för långt större belopp. Och mer blir det under de närmaste 5-10 åren.

Idag är alltså bevarandet av växter och djur en högprioriterad fråga för stiftelsen. När stiftelsen bildades för 30 år sedan gällde däremot insatserna främst att köpa mark för fritidsområden, och att förse dem med anläggningar. Mycket annat har också förändrats under dessa år. Om det berättar vi i en särskild inlägga – ett av inlagen i firandet av vårt 30-åriga liv.

Läs och njut! Fördjupa ditt eget förhållande till skogen. Begrunda tidens gång, och hur värderingarna skiftat, i omvärlden såväl som i stiftelsen.

Sven-G Hultman, VD

Det gamla skogslandskapet – hotad mångfald

Björn-Gunnar Lagström

I mitten av 1980-talet avverkades en asprisk naturskog vid Vällan, trots att området var utpekade i Naturvårdsverkets urskogsinventering.

För kommande generationer

Ett av de absolut viktigaste målen för vårt nationella naturvårdsarbete är att bevara den biologiska mångfalden i skogslandskapet. I de spillror som finns kvar av våra ur- och naturskogar, lever fortfarande en mängd arter som under årtusenden anpassats till de olika naturmiljöer som utvecklats i relativt ostörda skogar. Många av dessa växter och djur är idag kraftigt hotade till sin existens på grund av det moderna kalhyggesbruket som skapar ensartade plantageskogar.

I det uppländska skogslandskapet finns fortfarande kvar öar av skogar med kvaliteter som liknar ur- och naturskogens. Det rör sig om relativt opåverkade skärgårdsskogar, skogar i anslutning till våtmarker, sumpskogar etc. Sedan drygt femton år tillbaka arbetar Upplandsstiftelsen med att kartlägga, inventera och freda dessa värdefulla skogar.

Kommunerna och landstinget tillsammans

Genom Upplandsstiftelsen medverkar länets kommuner och landsting tillsammans med andra organisationer och naturligtvis Länsstyrelsen, i arbetet med att rädda de kvarvarande gammelskogarna och dess värden. Detta är en viktig insats inte bara lokalt och för den egna tillfredsställelsen, utan skall också ses som en viktig pusselbit i den internationella gemenskapens miljöarbete. Målet är att skapa ett långsiktigt och hållbart nyttjande av jordens resurser, inte minst för de kommande generationerna att ta över.

Ur- och naturskogar – artrika miljöer

Artrikedomen stiger som regel med skogens ålder och hur skogen har fått utvecklas. Man brukar säga att en urnaturskog hyser runt 8 000 arter per hektar, medan en kulturskog kan ha 1 000 – 2 000 arter per hektar. Ur- och naturskogar kännetecknas av lång skoglig kontinuitet med en stor andel död ved. Många av de arter som uppträder i ur- och naturskogarna är idag sällsynta och hotade. Man räknar med att drygt 2 000 arter är hotade i skogslandskapet.

Orsaken till hot och utdöende

Det storskaliga trakthyggesbruket är i allt väsentligt den avgörande orsaken till att många växter och djur idag är hotade. Kalavverkning, markavvattning, plantering och gallring med syfte att styra mot ensartade bestånd skapar miljöer där många skogsarter helt enkelt inte kan överleva.

Skogen – en källa för rekreation

Skogen har förstås många olika värden. Den ger inte bara virke, eller i bästa fall även biologisk mångfald, utan producerar också bär, svamp och vilt. Vi är nog många som upplever att en rik och varierad skog är en genuin källa för rekreation och upplevelse.

Skogen har många värden.

Urskog

Gammal orörd skog som uppkommit genom naturlig föryngring på orörd skogsmark

Naturskog

Gammal och relativt orörd skog som uppkommit genom naturlig föryngring. Vissa extensiva avverkningar kan ha gjorts, men urskogens kvaliteter finns i viss mån kvar

Det uppländska skogslandskapet

Pär Eriksson & Björn-Gunnar Lagström

Allt yngre barrskog

Skogen är den dominerande naturtypen i Uppsala län och utgör 57 % av den totala landarealen. Detta är ett faktum som sällan förknippas med Uppland som brukats av människan sedan det steg upp ur havet. Barrskog med gran och tall är dominerande, bara ca 15 % av virkesvolymen består av lövträd. Skogsmarken har under århundraden utnyttjats för brännved, svedjebruk, kolning och uttag av virke för byggnationer m m. I och med mekaniseringen i början av 50-talet utvecklades brukningsmetoderna och ett extremt storskaligt utnyttjande av skogen tog vid. Som en följd av det genomgripande brukandet har stora arealer ur- och naturskogar omförts till plantager och triviala kulturskogar, sett ur ett biologiskt perspektiv.

Denna utveckling innebär att allt mer av länets skogsmark består av allt yngre kulturskogar. Riktigt gammal skog återstår nu endast på ca 4 % av skogsmarksarealen i Svealand.

Blockrika marker

Det uppländska skogslandskapet uppvisar många spännande miljöer ur ett biologiskt perspektiv. En orsak till att vi har en högre andel naturskogar i denna region jämfört med andra delar av landet är bl a de blockrika markerna som är så typiska för Uppland.

En stor andel av dagens skogar är unga planteringar. Det äldre odlingslandskapet har i många fall planterats med gran, men ännu finns små rester av kulturlandskapets arter kvar, såsom gullviva.

Skogarna i Uppland är inte alltid lättillgängliga eller strövvänliga. Blockrika marker vid naturreservatet Dammen vid Bennebols bruk.

Trots skogsbete och intensivt kolande förblev många skogsbestånd tämligen orörda, exempelvis vid sjön Vällén. Orsaken var områdets otillgängliga karaktär, något som bl a framgår av en kartbeskrivning över Husby hemman (Bladäkers-Husby) från 1756

”sällan kan göras något hygge, ty varken kreatur eller folk, kunna där med bördor framgå, varav följer att när skogen, som den finnes grovast och mest mogen, av blåst omkullfaller, måste i sitt läge bliva liggande, och till ingens nytta förruttna”.

Kustskogar och svämskogar

Andra speciella skogsmiljöer i Uppland är de långsträckta kustskogarna som hela tiden koloniserar ny mark i och med landhöjningen. Denna skog tillhör en naturtyp som Finland och Sverige ensamt bidrar med till det Europeiska nätverket av ekosystem, Natura 2000.

Längs nedre Dalälven finner vi de särpräglade

Den märkliga bombmurklan finns på ett fåtal lokaler i Uppland främst i så kallade åsgran-skogar. Naturreservatet Högstaåsen.

Kustskogarna som utvecklas på ny mark i och med landhöjningen tillhör ett av de så kallade "habitat" som Finland och Sverige ensamt bidrar med till det Europeiska nätverket av ekosystem, Natura 2000. Naturreseptatet Hällnäs-kusten.

och unika strandskogarna eller "svämskogarna" som utan tvekan tillhör ett av de mest intressanta och biologiskt mest värdefulla ekosystem vi har i landet.

En helt annan avvikande miljö är rullstensåsarerna med sin speciella fauna och flora, exempelvis den märklige bombmurklan.

Löv- och blandskogar

Vi ska inte heller glömma våra löv- och blandskogar. Uppland är känt för sin rika insektsfauna som lever på asp, bland annat vår landskapsinsekt, cinnoberbaggen. Över 80 % av landets population finns i Uppsala län.

Landskapets påtagligt sydliga prägel gör sig också gärna påmint i det gamla kulturlandskapet. Där finner vi de gamla ädellövträden av ek och lind, representerande

en svunnen postglacial värmetid och där varje enskilt träd kan betecknas som ett litet ekosystem i sig.

Cinnoberbaggen är Upplands landskapsinsekt. Över 80 % av landets population finns i Uppsala län. Arten lever främst på nyligen döda aspar. Hallsboön nedre Dalälven.

Skydd av skog

Björn-Gunnar Lagström

Det nationella arbetet

Naturvårdens traditionella form för att skydda värdefulla skogsområden från exploatering är främst att bilda nationalparker och naturreservat. Sedan de första nationalparkerna inrättades 1909 har åtskilliga nationalparker och naturreservat avsatts.

Det nuvarande formella skyddet av skogsmark uppgår till ca 850 000 hektar produktiv skogsmark, d v s ungefär 3,6 % av den totala arealen. Av den produktiva skogsmarken nedanför fjällkedjan är ca 0,8 % skyddad.

Ökad frivillig naturhänsyn

Både skogsbolag och enskilda markägare tar allt större naturhänsyn i skogsbruket. Genom olika former av miljöcertifiering avsätts frivilligt områden med höga naturvärden. Den frivilliga avsättningen berör oftast mindre objekt och markpartier och kompletterar därför de större områden som avsätts som naturreservat.

Miljömålen

Under våren 1999 beslutade riksdagen i bred enighet om 15 nationella miljömål. Utmaningen är att till nästa generation överlämna ett samhälle i hållbar utveckling där de stora miljöfrågorna är lösta. Miljömålen innebär bl a att inhemska växt- och djurarter fortlever i naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd och att hotade arter och naturtyper skall skyddas.

Behovet av att freda gammelskogar är stort. Endast 0,8 % har hittills skyddats nedanför fjällen. Pär Eriksson, Upplandsstiftelsen.

Ökade ambitioner: en intensiv period

Arbetet för att bevara värdefulla skogsområden är inne i en intensiv period med kraftigt vidgade mål som fastslagits av riksdag och regering. Riksdagen antog i november 2001 regeringens miljömålsproposition vilket gav nya förutsättningar. Det långsiktiga behovet av skydd omfattar ytterligare 900 000 ha under en tioårsperiod räknat från 1998. Det finns ett akut behov av att snabbt skydda de sista ur- och naturskogarna. Regeringen beräknar att i jämförelse med 2001 års utgiftsnivå, vilket var knappt 500 miljoner kronor, skall drygt 1 miljard anslås till inköp av skogsmark fr o m år 2004. Under 90-talet anslags runt 200 miljoner kronor per år.

Upplandsstiftelsen samverkar med både föreningar och forskare inom naturvårdsarbetet. Insektsexperten Bengt Ehnström, ArtDatabanken.

Länsstyrelsens arbete i Uppsala län

Länsstyrelsen har utarbetat en strategi för skydd av mark. Som operativa mål anges att 2 % av länets skogsmark skall vara skyddad fram till år 2003. Ett riktvärde är att 5 % av den produktiva skogsmarksarealen skall vara skyddad till år 2007. Länsstyrelsen har prioriterat ur- och naturskogar, kust- och skärgårdsskogar, sumpskogar, ädellövskogar. Ungefär 1,5 % har hittills skyddats i länet.

Miljöbalken

Kommunerna kan med stöd av miljöbalken besluta om naturreservat. Flera kommunala reservat finns, ytterligare något håller på att tas fram, bland annat Lunsen i Uppsala kommun.

MILJÖBALKENS FEM GRUNDSTENAR

1. Hälsa och miljö ska skyddas
2. Natur- och kulturområden ska skyddas och vårdas
3. Den biologiska mångfalden ska bevaras
4. En god hushållning av mark och vatten ska tryggas
5. Återanvändning och återvinning ska främjas

Upplandsstiftelsens arbete med skogsskydd

Björn-Gunnar Lagström

Fortfarande finns gamla naturskogar kvar som inte skyddats. Här ses Björn-Gunnar Lagström, Upplandsstiftelsen, på öarna utanför Gårdskär i Älvkarleby kommun.

Upplandsstiftelsens arbete med att skydda värdefulla skogar inleddes på allvar 1985 med förvärvet av gammelskogen vid Pansarudden i Uppsala kommun. Därefter följde förvärv av Långnäset, även det i Uppsala kommun, samt det vackra skärgårdsområdet vid Kallriga i Östhammars kommun. Under 90-talet har ett tiotal områden med mycket höga naturvärden fredats med en sammanlagd areal på närmare 2 000 hektar (se tabell på sid 22). Kostnaderna uppgår till närmare 29 miljoner kr. Av dessa har Naturvårdsverket bidragit med 13 miljoner. Principen är att verket bidrar med 50 % av köpeskillingen. Samtidigt med stiftelsens förvärv har Naturvårdsverket också bidragit med inträngsersättning direkt till markägarna på ca 6 miljoner kr. Närmare 13 miljoner i bidrag plus 6 miljoner i inträng har således tillförts länet genom stiftelsens skyddsarbete.

Stiftelsens naturvårdspolicy

I stiftelsens naturvårdspolicy framhålls att det i första hand är områden med höga biologiska värden som prioriteras. De skogstyper som stiftelsen i huvudsak fredat är bl a ur- och naturskogar, kustskogar, lövträdsrika blandskogar. Stiftelsens insatser har varit mycket betydelsefulla, då flera av länets absolut mest värdefulla naturskogsområden skyddats.

Biologisk mångfald

Med biologisk mångfald avses variationen bland levande organismer i alla miljöer, samt de ekologiska relationer och processer som organismerna ingår i.

Skog även för friluftslivet

Våra insatser för att freda värdefulla skogsområden har inte enbart varit till glädje för hotade växter och djur utan många naturälskande friluftsfarare har funnit både vackra och intressanta platser att vistas i. En del vilda, utmanande och svårforcerade, andra storslagna, tysta och inbjudande.

Underlag för nya naturreservat

Under de senaste åren har stiftelsen omfört resurser bl a från inköp av mark till att operativt ta fram nya objekt för skydd. Detta med anledning av de kraftigt ökade statliga resurserna. Ett stort problem, i alla län, är just att ta fram underlag för nya naturreservat. Våra insatser är mycket påtagliga och ett omfattande underlag har hittills levererats till länsstyrelsen.

Under de kommande 6–7 åren skall betydande arealer skogsmark skyddas med statens, vid jämförelse, höga ambitionsnivå. En kort men mycket viktig period i stiftelsens perspektiv. Det är under denna period som länets "tung" naturvårdsinsatser avgörs. Vårt arbete ersätts till viss del av Naturvårdsverket.

Våra egna inköp av mark är av mycket strategisk betydelse. Genom stiftelsen visar kommuner och landsting att länet har en hög ambition, vilket hittills resulterat i en mycket god relation till Naturvårdsverket och Länsstyrelsen som gett ett mycket gott stöd till stiftelsens naturvårdsarbete.

Gåsholmen pekades ut i naturvårdsverkets urskogsinventering i början av 1980-talet. Området är litet men ändå omistligt och förvärvades av Upplandsstiftelsen 1995.

Hotade arter

Gillis Aronsson

Rödlistade arter

Bland våra djur och växter finns ett stort antal arter vars framtida överlevnad inte är helt säker. Man brukar tala om rödlistade arter, det vill säga arter som är utrotningshotade eller missgynnade, ofta på grund av oss människor och de förändringar vi skapar i naturen.

För att bevara den biologiska mångfalden krävs att områden skyddas. På bilden ses en skrovellav, en av våra rödlistade lavar växande på en ek i naturreservatet Båtfors.

Rödlistade arter

Förteckning över rödlistade arter tas fram av ArtDatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala och fastställs av Naturvårdsverket. I Sverige känner man till ca 58 000 olika djur- och växtarter. Läget för ca. 19 500 arter har hittills bedömts av ArtDatabanken, och av dessa är drygt 4 100 rödlistade, dvs 21 %.

Aspfjädermossan är en rödlistad art som behöver gamla fuktiga skogar med lövträd. Aspfjädermossan är också Upplands landskapsmossa. Kodökärret, Vällan.

Flest rödlistade arter

Skogen är jämte jordbrukslandskapet de naturtyper som hyser flest rödlistade arter, se tabellen nedan. Drygt hälften av Sveriges alla rödlistade arter är knutna till träd eller skogsmark.

Antal rödlistade arter i olika naturtyper i Sverige.

Skogslandskap	2101
Jordbrukslandskap	2013
Våtmark	620
Urbana miljöer	577
Hav och havsstränder	517
Sötvattnen	258
Fjäll	166

Specialister

En stor del av de hotade och missgynnade arterna i skogslandskapet är specialiserade. De kräver ofta ekologiska livsbetingelser som varit mer eller mindre

Vissa arter kräver att skogen skall brinna för att kunna överleva. Därför anläggs nu så kallade naturvårdsbränningar, här i naturreservatet Båtfors.

oförändrade under lång tid. Det kan t ex vara arter som behöver en ständig tillgång på grov, död ved eller gamla, senvuxna träd för att kunna överleva.

Beroende av brand och översvämningar

En annan grupp av hotade och missgynnade arter i skogen är beroende av naturliga störningar, t ex skogsbrand eller regelbundna översvämningar.

En art som kräver nyligen brända träd är den sotsvarta praktbaggen.

Den tretåiga hackspetten minskar dramatiskt i landet. Den måste ha stora arealer gammal skog för att överleva.

Tretåig hackspett – missgynnad

Bland hotade och missgynnade skogsarter i vårt län kan nämnas den tretåiga hackspetten. För att överleva kräver den stora arealer orörd, gammal barrskog, helst granskog som är äldre än 120 år. Den tretåiga hackspetten inventerades vid sjön Vällen år 1993 och 1999. Vid återinventeringen påträffades bara hälften så många fåglar som 1993. Endast i större naturreservat var antalet hackspettar oförändrat. Orsaken till minskningen är sannolikt avverkningar av äldre barrskogar som skett utanför skyddade områden.

Ett annat exempel på en art som är beroende av gammal granskog är brandticken. Namnet har den fått efter sin brandgula färg. Svampen växer endast på grova, döda granar som sedan tidigare är angripna av en annan svamp, klibbticken. Brandticken är funnen på ca 100 lokaler i Sverige, de flesta i östra Svealand.

En tid efter att klibbticken koloniserat den gamla granen kan sällsynta fall av brandticken påträffas.

Klibbticken är en vanlig svamp som angriper nyligen döda träd.

På samma substrat som brandticken finner vi också den stora flatbaggen som finns på en handfull lokaler i länet.

Vad är en naturskog?

Tommy Lennartsson

Varför bevara naturskog?

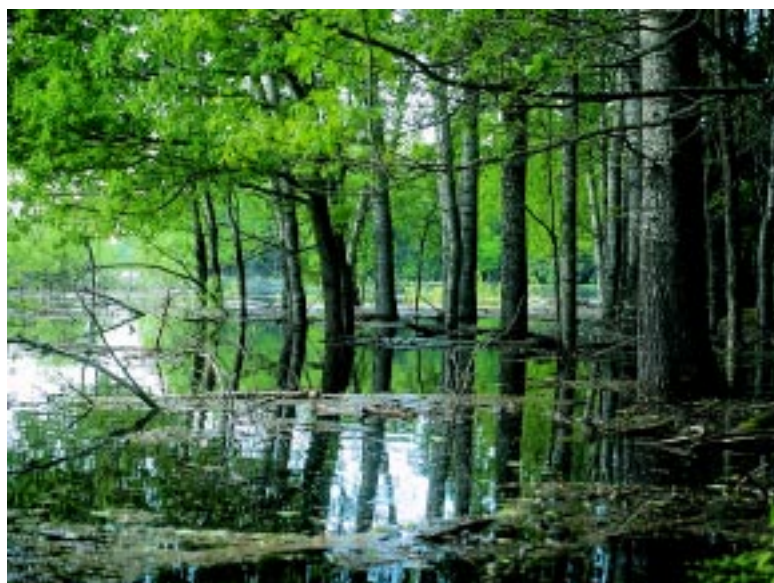
Varför är naturskogskvaliteterna så viktiga att bevara? Svaret är att de erbjuder livsrum åt tusentals växt- och djurarter. När träd blir gamla, försvagas de och angrips av vedsvampar. Svamparna och den rötade veden äts av olika insektsarter, vilka i sin tur blir mat åt andra insekter eller fåglar. Många av alla dessa arter är hotade idag när deras livsmiljöer – naturskogskvaliteterna – blivit sällsynta.

Naturskogens utveckling

Det som skapar naturskogskvaliteterna är skogens utveckling eller dynamik. Dynamiken skiljer sig mellan olika skogstyper. I skogstyper på torrare marker har branden alltid varit ett naturligt inslag. Branden skapar stora mängder död ved, den gynnar vissa brandtåliga träslag, som tall och ek, och efter branden kan asp och andra lövträd förnygra sig. Brandpräglade naturskogar är ofta glesa och solvarma. På fuktiga marker var bränder ovanligare och där karaktäriseras skogen i stället av hög stabilitet, med fuktiga och skuggiga småmiljöer. I det flacka uppländska landskapet var översvämningar förr vanliga längs sjöar och vattendrag. I översvämningssonen skapades mycket speciella skogstyper, som glesa ekskogar längs Dalälven, eller al- och asksumpskogar runt våra slättsjöar. I kusttrakterna var det stormfällningar som skapade speciell skogsdynamik.

Skogen i det gamla jordbrukslandskapet

Det gamla bondesamhällets markanvändning har också bidragit till att skapa naturskogskvaliteter som passar många krävande växter och djur. Exempelvis har betesdrift och husbehovshuggning skapat glesa solvarma skogar som påminner om naturligt brandpräglad skog. Betesskogarna innehöll ofta många olika träslag och buskar och de var rika på gamla grova träd.

Vid nedre Dalälven har regelbundna översvämningar skapat de unika svämskogarna. Naturreseptatet Bredforsen.

Landskapsperspektivet

I många lövskogar när lövträden så småningom dör, ersätts de som regel av gran. För att få tillbaka lövskogen krävs en ny brand, stormfällning eller översvämning som startar om processen på nytt. En förutsättning för att den nya lövskogen skall få sina typiska arter krävs att arterna finns i grannskapet, så att de kan kolonisera lövskogen när den fått tillräckligt med naturskogskvaliteter. Vår skog får alltså inte ligga alltför isolerat, och om vi vill bevara den måste vi lyfta blicken och betrakta hela landskapet runt skogen. Ett sådant angreppssätt används i Upplandsstiftelsens arbete med Ekologisk landskapsplanering (bl a i samverkan med flera skogsbolag).

Öar i produktionslandskapet

Antagligen är isolering ett av de största hoten mot länets skogar i långa loppet. Trots stora insatser för att bevara värdefulla områden blir landskapet fortfarande allt fattigare på naturskog. De skyddade områdena blir alltmer isolerade naturskogsöar i ett utarmat skogslandskap. Därför är det mycket viktigt att hitta skogslandskap som fortfarande är rika på naturskog, och att göra stora satsningar på skogsskydd där. Ett par exempel är Vällen och Dalälvsområdet, där naturskogarna ännu ligger förhållandevis tätt.

I vissa trakter av Uppland finns ännu rikligt med gamla lövträd, som här på Biskops-Arnö vid Mälaren.

Skogen – inte bara träd

Gösta Axelson

Ett skogsbesök i veckan

Utvecklingen av det urbana samhället har resulterat i att människor inte har samma självklara kontakt med skog och natur som tidigare generationer. Ändå gör medel-svensken enligt undersökningar ett skogsbesök nästan varje vecka.

Naturvistelse – vanlig fritidsaktivitet

Naturvistelse och skogspromenader har blivit en av våra främsta fritidsaktiviteter. Varför? Kan det bero på vår längtan till det ursprungliga? Eller kan det förklaras med att vi i naturvistelsen möter olika förväntningar, finner utlopp för våra skilda fascinationer – stillhet och tystnad, andlighet och mystik, äventyr och utmaning, frisk luft och motion, flora och fauna, fågelsång? Något allmän-giltigt svar finns inte och är väl heller inte så viktigt.

Mångfald uppskattat

Viktigare är att förutsättningarna för denna vår längtan till naturkontakt finns. Det kan inte det moderna skogs-bruket med monokulturproduktion, kalhyggen och markberedningar erbjuda. En förutsättning för ett gott utbyte av naturvistelsen är mångfald – alltså variation i flora, fauna och landskapsbild (trädslag, växtlighet och geografi). Här fyller naturskog en stor funktion. Men inte heller naturskogen får se ut hur som helst enligt friluftsmänniskan. Den ska vara inbjudande, framkomlig

Enligt undersökningar vistas medel-svensken regelbundet i skogen.

och säker, gärna ha en viss grad av service – stigar, stät-tor, spänger, information m m. Den ska förstås vara lätt åtkomlig och ha en yta så att man hinner komma in i skogen innan man är ute ur den. Hinder i form av väg-bommar utan parkeringsmöjligheter, varken underlättar för eller stimulerar människor att komma ut i naturen.

Olika intressen kan samsas

Krockar mellan olika intressen i naturskogen kan uppstå men med planering och framsynthet går det att förena friluftslivets villkor med skydd av de biologiska värdena. Genom friluftsliv skapar vi förståelse för naturens villkor och förankrar natur-värden i människors hjärtan.

Det moderna skogs-bruket med mono-kulturer erbjuder inte samma varia-tion som natur-skogen.

Tre spännande områden med ur- och naturskogar

Tommy Lennartsson, Björn Gunnar Lagström & Pär Eriksson

Upplandsstiftelsens naturreservat Kalmarnäslandet ligger vid Mälaren och bjuder på magnifika vyer över Norra Björkfjärden.

Kalmarnäslandet

Kalmarnäslandet, som ligger vid Ekolsundsvikens östra sida, är ett av Upplandsstiftelsens senaste naturreservat. Håbohalvöns klippbranter når här sin högsta höjd och bjuder på magnifika vyer över Norra Björkfjärdens arkipelag. Kalmarnäs är därigenom ett intagande och imponerande område. I den solstekta hällmarken finns många naturskogs-kvaliteter i form av döende och döda tallar och andra träd med en rik fauna av värmekrävande vedinsekter, bl a flera arter av praktfulla skalbaggar. Hela området är också rikt på ekar. Bl a gjordes härom året det första uppländska fyndet av ekoxe på mer än 50 år.

I Dalälvsområdet har flera värdefulla skogs- och älvpartier skyddats. Utblick över Färnebofjärden.

Kallriga

Upplandsstiftelsens naturreservat Kallriga anses av många bjuda på det mesta som en naturvän behöver. Det rikt varierade kustlandskapet erbjuder här stora fjärdar, en tämligen ostörd skärgård, strandängar och beteshagar och fyra exklusiva urskogsområden! Om man t ex följer den iordningställda stigen från parkeringsplatsen utmed Kallerövägen, når man efter en kort promenad några riktigt fina utkikshällar. En perfekt plats för en kopp kaffe i sällskap med en fantastisk utsikt över Lövörgräset och Börstiläsen.

Landstingsrådet Mats O Karlsson inviger naturreservatet Kallriga.

Flygbild över den vidsträckta Kallrigafjärden.

Bredforsen

Landskapet kring Upplandsstiftelsens naturreservat Bredforsen innehåller alla de element man kan önska sig av den unika naturen vid nedre Dalälven. Här finns gamla urskogar som på grund av sin otillgänglighet kanske aldrig avvercats. Men också vida öppna älvängar och vid högvatten brusande forsar. Fisket har försämrats sedan området exploaterades för vattenkraft i slutet av 1970-talet. Idag diskuteras dock åtgärder för att gynna strömvattenfisk som harr och öring. Uteblivna översvämningar leder också till att älvängar och strandskogar växer igen. En viktig sak i reservatets skötsel blir därför att bibehålla landskapets speciella karaktär genom olika aktiva åtgärder. Bredforsen är lättillgängligt och nås från väg 292.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören avger följande redovisning för räkenskapsåret 2001-01-01 – 2001-12-31.

Huvudmän

Upplandsstiftelsens huvudmän är Landstinget i Uppsala län och länets sex kommuner: Älvkarleby, Tierp, Östhammar, Uppsala, Enköping och Häbo.

Årsstämma

Årsstämman hölls 20 juni på Hammarskog, Uppsala kommun. Årsberättelsen hade "Barn, ungdom och natur" som tema och stämman föregicks av ett besök på Uppsala naturskola. Där fick stämmedamöterna en inblick i Upplandsstiftelsens och Uppsala naturskolas verksamhet. Samtidigt invigdes den gemensamma naturskolebussen, grant bemälad. Efter stämman utdelades stiftelsens naturvårds- och friluftspriser. Stämman beslutade om höjning av årsavgiften för 2002, från 1,40 till 1,45 öre/skattekrona.

Styrelse, arbetsutskott, VD och personal

Styrelsen har haft följande sammansättning:

Ordinarie

Bo S Englund (s), Tierp, ordf.
Barbro Gullberg (s), Uppsala,
1:e v. ordf.

Folke Edin (s), Östhammar
Christel Gustafsson (mp),
Uppsala

Torsten Sjöström (v), Uppsala
Gunnar Öjefors (m), Uppsala,
2:e v. ordf.

Hans Kjellberg (m), Uppsala
Gunilla Lacksell-Hedén (c),
Grillby

Sigbrit Arfwedson (fp),
Uppsala

Ersättare

Leif Hagelin (s), Bålsta
Elisabeth Jakobsson (s), Uppsala

Göran Svanfeldt (s), Uppsala
Georg Olsson (mp), Enköping

Sigrid Bergström (v), Älvkarleby
Per Bergsten (m), Tierp

Agneta Bonde (m), Bålsta
Ingmarie Gidlund (fp),
Uppsala

Hans Stigzelius (kd),
Knivsta

Presidiet har samtidigt utgjort arbetsutskott. Verkställande direktör: Sven-G Hultman. Stiftelsen hade 11 personer (motsvarande 10 heltider) anställda på tillsvidarejänster eller fleråriga projektjänster. Härav var tre kvinnor.

Ändamål

Enligt stadgarna skall stiftelsen vara ett för kommunerna och landstinget gemensamt organ för fritid och naturvård. Dess insatser skall vara av regionalt intresse och inte ersätta kommunernas verksamhet.

Allmänhetens friluftsliv skall underlättas och stimuleras genom köp eller arrende av mark som i lämplig omfattning planläggs och förses med anläggningar, allt från strövstigar till badplatser, campingplatser och stugbyar. För att bevara och skydda den uppländska naturen och landskapsbilden kan många typer av insatser vara aktuella. För att skydda natur kan markförvärv eller inträngsersättning krävas. Utredningar om åtgärder inom t ex vattenvård kan bli aktuella, liksom projekt i syfte att värna och vårda hotade arter och miljöer.

Årets viktigaste händelser

(en komplett Verksamhetsberättelse kan rekvideras från stiftelsens kansli)

Naturområden: underhåll, utveckling, försäljning

Stiftelsens områden har underhållits, såväl vad avser mark och vegetation som besöksanordningar och de cirka 110 byggnaderna.

I Kalmarnäs naturreservat byggdes parkering, TC och en stig anpassad för rörelsehindrade och barnvagnar.

Utvecklingsplaner för Rullsand/Billudden och Rävsten påbörjades.

Sågarbo stugby försälldes och detaljplaneområdet inom Härjarö naturreservat bjöds ut till försäljning. Styrelsen ansåg dock att de inkomna anbuden var för låga, varför försäljningen ej genomfördes.

Friluftsliv – ej vid stiftelsens områden

Arbetet med Upplandsledens utvecklingsplan fortsatte. En ny slinga till Skokloster påbörjades. Två kommuner i Stockholms län tog fram en ny folder för sina delar av leden.

Inom projektet "Friluftsliv för alla" inventerades situationen för funktionshindrade på Gräsöbaden. I de tidigare inventerade områdena Gräsöbaden och Kalmarnäs påbörjades åtgärder.

Stiftelsen deltog i den rikskampanj för fysisk aktivitet som pågick under året med namnet "Sätt Sverige i Rörelse". Bland annat publicerades en ny "Cykelguide till Uppland".

Utveckling av en metod för att räkna besökare i friluftsområden fortsatte tillsammans med bl a Naturvårdsverket. En inventering av platser vid kusten för isättning av båtar och påstigning för skridskoåkare har slutförts.

Ekonomiskt stöd delades ut till ett antal personer och organisationer för insatser som leder till mer och bättre friluftsliv. En konferens på temat "Natur i värden" genomfördes.

En ansökan om stöd från EU:s fond Interreg III för projektet Skärgårdsleden beviljades. Projektet skall pågå i minst tre år och drivs tillsammans med kommunerna Norrtälje och Östhammar samt Åland och Åboland i Finland.

Hemsidan förbättras kontinuerligt med information om friluftsmöjligheter.

Friluftspriset tilldelades Lena Lundgren, för hennes ledargärning inom Friluftsförbundet. Speciellt betonades hennes insatser för barnens möjligheter att få uppleva naturen.

Naturvård – ej vid stiftelsens områden

Stiftelsen har säkerställt mark för blivande naturreservatet Oxhagen, strax norr om Skyttorp. Arbetet bedrevs med särskilt ekonomiskt stöd från Uppsala kommun. Två markskiften förvärvades i anslutning till naturreservatet Ola i Uppsala kommun. Uppdraget åt Länsstyrelsen att under en treårsperiod leverera underlag för säkerställande av ett antal nya naturreservat fortsatte, liksom inventering av tänkbara nya reservat.

Kustvattenprojektet fortsatte med sin andra treårsperiod. Ett flertal delprojekt genomfördes: projektet "Fiskyngelproduktion i grunda havsvikar" planerades och medel erhöles från EU-fonden Interreg IIIA. En rapport från studier av grunda havsvikar publicerades och medel söktes för vård av små, kustmynnande vattendrag. En kartläggning gjordes av Upplands landskapsfisk, aspen.

Vid Vällen fortsatte samverkan med ett internationellt projekt kring hållbart skogsbruk. Projektledaren deltog i ett seminarium med deltagare från ett 40-tal länder. Vidare påbörjades informationsskyltar för området.

Dalälvsprojektet fortsatte i samverkan med STORA Skog och Birka Energi. Förslag till ett nytt naturreservat presenterades och skötselplanen för Båtforsreservatet utvecklades, på uppdrag av Länsstyrelsen. Inventering av kärlväxter och fjärilar gjordes i bland annat kraftledningsgator. Åtgärder för att skydda och sköta våtmarkskomplexet Komossen-Bysjön påbörjades.

I trakten kring Länna fortsatte projektet med ekologisk landskapsplanering i samverkan med Holmen skog. Syftet är att säkra och utveckla naturvärden genom ökad naturhänsyn och bildande av nya naturreservat. Det blivande naturreservatet Tjäderleksmossen är ett resultat av arbetet. Området omfattar 419 ha och flera fastigheter har förvärvat av Naturvårdsverket genom stiftelsens försorg.

Projekt Mälardalskapet utvecklades ytterligare, fortfarande i nära samverkan med LRF, Farmek, ICA och Världsnaturfonden WWF. Ytterligare 50 hektar ängs- och hagmark restaurerades. Därtill fortsatte insatser i Wiks naturpark och ett avtal träffades mellan stiftelsen, landstinget och folkhögskolan om parkens förvaltning. Restaurerings- och skötselplaner för 10 gårdar har upprättats. Tre intressegrupper med ca 80 lantbrukare genomgick kurs i naturvård samt medverkade i utvecklingen av konceptet Mälardalskött. Leverans av kött från Mälardals hagar har påbörjats till en affär i Uppsala. En broschyr om projektet producerades.

Ett samarbetsavtal tecknades med Världsnaturfonden om ett projekt med namnet Roslagshagar. Projektet har i stora drag samma inriktning som vid Mälaren, dvs att restaurera och få igång hävd på värdefulla kulturmarker. Medel från EU:s LIFE-fond för restaurering av fem Natura 2000 områden beviljades. Stiftelsen, Världsnaturfonden och Länsstyrelsen står för den nationella medfinansieringen. Bland annat ingår stiftelsens egna områden Kallriga, Ängskär och Rävsten. Likaså beviljades delvis en ansökan till Interreg IIIA om medel för insatser vid Roslagskusten. Totalt innebar det ca två miljoner kronor till länet i EU-stöd.

Stiftelsen beviljades EU-medel via Länsstyrelsen för restaurering mm i fem utvalda områden vid Mälaren och på Gräsö. Världsnaturfonden är medfinansierare.

Insatser för att hålla värdefulla fågelområden utmed kusten fria från mink genomfördes med stöd från Världsnaturfonden WWF.

Bland många andra projekt och åtgärder kan noteras att stiftelsen fortsatt samarbetar med olika parter avseende projekt Upplands flora, skötsel av strandängar vid Vendelsjön och insatser på Gräsö genom Gräsöfonden.

Bidrag till åtta naturvårdsprojekt gavs. Naturvårdspriset tilldelades Göran Hansson, särskilt för hans insatser för naturen i Dannemoratrakten.

Naturskola, naturvägledning, övrig information

Upplandsstiftelsens naturskola fortsatte genom ett avtal med Uppsala naturskola, Hammarskog. Det innebar kurser och inspirationsdagar, studiedagar och träffar, både för grundskolans lärare och förskolepersonal. Ofta är man ute vid lärarnas egna skolor, och då med hjälp av den nya naturskolebussen.

Flera projekt har bedrivits för att hitta nya former för ute- under-

visning, t ex "matematik ute", "expedition uteliv" och "vandrande lägerskola". Naturskolans personal har bidragit till att utveckla lägerskoleverksamheten på Härjarö och Rävsten, utvecklingsplan för Rullsand och Rävsten och naturskoleverksamhet i Kalmarnäs naturreservat.

Stiftelsens hemsida förbättrades och två nyhetsbrev sändes till en grupp på cirka 700 nyckelpersoner, såväl politiker som tjänstemän och organisationer. Diskussioner fördes kring en för länet gemensam "naturportal".

I samverkan med Upplandsmuseet genomfördes en utställning och kampanj om länets värdefulla och hotade kulturlandskap: ängar, hagar och vägrenar. Utställningen öppnades i april under namnet "Kattfot och Komule". Ett stort antal föredrag och exkursioner genomfördes.

Ekonomi

Stiftelsens intäkter uppgick till 11,9 Mkr. Härav hänför sig 9,3 Mkr till huvudmännens årsavgift, 1,0 Mkr till arrenden, skogsavverkning mm på egna områden samt 1,5 Mkr i projektbidrag från särskilt Världsnaturfonden, EU, Länsstyrelsen, ICA m fl. Realisationsvinst vid försäljning av Sagarbo var 0,1 Mkr.

De totala kostnaderna var 13,0 Mkr, varav 1,7 Mkr i avskrivningar samt 1,4 Mkr i nedskrivningar av mark. I budget fanns för markköp 1,2 Mkr. Differensen, 0,2 Mkr, har belastat de ändamålsdestinerade medlen vilka avser i första hand naturvård.

Styrelsen beslutade att inte överklaga skattemyndighetens beslut angående rätt till momsavdrag för del av ombyggnationen av ett hus på Rävsten. Därför avskrev i bokslutet det belopp som skattemyndigheten innehållit (112,5 kkr).

Vi vill understryka betydelsen av **not 8**. Där redovisas de stora ekonomiska insatser som stiftelsen gjort i förvärv av naturskogsområden, men som inte avspeglas i det bokförda värdet av stiftelsens tillgångar eftersom dessa investeringar skrivits ned vid förvärvet.

Styrelsen föreslår stämman besluta

att från balanserade vinstmedel tillföra ändamålsdestinerade medel 130 000 kr för projekten Kustvatten och Roslagshagar samt att årets förlust 891 726 kr kvittas mot balanserade vinstmedel, 558 002 kr varefter resterande underskott 333 724 kr balanseras i ny räkning.

Resultat och ställning

Resultatet av stiftelsens verksamhet samt den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets utgång framgår i övrigt av efterföljande resultat- och balansräkningar med noter.

Resultaträkning

Org.nr. 817000-7093

	Not	2001	2000
Intäkter	1		
Årsavgifter		9 349 800	8 812 100
Övriga intäkter gem, fritid, naturvård	2	2 471 558	2 784 489
Realisationsresultat försäljning fastighet		100 039	-
Summa intäkter		11 921 397	11 596 589
Kostnader			
Övriga externa kostnader	3, 4	-4 712 510	-4 039 404
Personalkostnader	4, 5	-5 270 348	-4 420 045
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar	6, 7	-1 683 677	-1 687 376
Nedskrivning av mark och övrig fast egendom	8	-1 365 000	-470 414
Summa kostnader		-13 031 535	-10 617 239
Rörelseresultat		-1 110 138	979 350
Resultat från finansiella investeringar			
Ränteintäkter		35 306	7 375
Räntekostnader		-64 834	-128 922
Summa resultat från finansiella investeringar		-29 528	-121 547
Resultat efter finansiella poster		-1 139 666	857 803
Förändring av ändamålsdestinerade medel		247 940	-597 406
Årets resultat		-891 726	260 397

Balansräkning

	Not	2001-12-31	2000-12-31
Tillgångar	1		
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Byggnader	6	15 802 111	16 812 529
Mark och övrig fast egendom	8	1 590 000	1 690 000
Inventarier	7	472 232	458 920
Summa anläggningstillgångar		17 864 343	18 961 449
Omsättningstillgångar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		400 489	442 774
Övriga kortfristiga fordringar		458 555	695 586
Skattefordringar		9 032	13 342
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		832 585	375 273
Summa		1 700 661	1 526 975
<i>Kassa och bank</i>		<i>4 042</i>	<i>407 655</i>
Summa omsättningstillgångar		1 704 703	1 934 630
Summa tillgångar		19 569 046	20 896 079
Eget kapital och skulder			
Eget kapital	9		
<i>Eget kapital</i>			
Grundkapital		9 596 952	9 596 952
Ändamålsdestinerade medel		1 434 163	1 682 103
Balanserad vinst		688 002	427 605
Årets resultat		-891 726	260 397
Summa eget kapital		10 827 391	11 967 057
Långfristiga skulder			
Checkräkningskredit (avtalad kredit 7 000 000 kr)		4 670 828	5 736 241
Summa långfristiga skulder		4 670 828	5 736 241
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		906 051	1 006 027
Övriga kortfristiga skulder		297 715	110 439
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		2 867 061	2 076 315
Summa kortfristiga skulder		4 070 827	3 192 781
Summa eget kapital och skulder		19 569 046	20 896 079
Ställda säkerheter			
Fastighetsinteckningar		908 000	2 532 000
Ansvarsförbindelser		Inga	Inga

Noter

Not 1. Redovisnings- och värderingsprinciper

Bolagets årsredovisning har upprättats enligt Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd.

Fordringar

Fordringar upptas till det belopp, som efter individuell bedömning beräknas bli betalt.

Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar avskrivs systematiskt över den bedömda nyttjandetiden.

Följande avskrivningstider tillämpas:

	Antal år
Byggnader	20
Inventarier, verktyg och installationer	5

Not 2. Fördelning övriga intäkter

	2001	2000
Härjarö: arrenden, hyror mm	565 301	650 001
Övriga naturområden med anläggningar	207 893	231 618
Naturområden utan anläggningar	46 020	110 291
Friluftsliv, ej vid US anläggningar	103 529	804
Naturvårdsprojekt	1 426 675	1 598 816
Naturvägledning	1 791	1 368
Övrigt	120 349	191 591
Summa	2 471 558	2 784 489

Not 3. Arvoden och kostnadsersättningar

	2001	2000
Revisionsuppdrag	47 000	29 300
Andra uppdrag	46 000	–
Summa	93 000	29 300

Not 4. Övriga externa kostnader

	2001	2000
Personal (exkl inhyrd)	2 976 742	2 238 120
Politiker	466 215	435 291
Kansli och gemensamt	990 933	846 826
Härjarö (exkl underhåll)	237 505	252 373
Övriga naturområden med anläggningar (exkl underhåll)	310 327	248 491
Naturområden utan anläggningar	198 849	151 244
Förvaltning, gemensamt	319 154	290 855
Friluftsliv, inkl leder (exkl områden/anläggningar)	476 505	313 946
Fastighetsunderhåll	547 052	519 503
Naturvårdsprojekt, exkl naturvägl	2 879 699	2 551 452
Naturvägledning	462 831	611 348
Övrigt	117 046	–
Summa	9 982 858	8 459 449

Not 5. Medeltal anställda, löner, andra ersättningar och sociala avgifter

	2001	2000
Medeltalet anställda, med fördelning på kvinnor och män har uppgått till		
Kvinnor	3	3
Män	7	6
Totalt	10	9
Löner och ersättningar har uppgått till		
Styrelsen och verkställande direktören	666 637	608 372
Övriga anställda	3 079 288	2 587 522
Totala löner och ersättningar	3 745 925	3 195 894
Sociala avgifter enligt lag och avtal	1 189 550	1 030 585
Pensionskostnader	13 091	6 027
Totala löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader	4 948 566	4 232 506

Pensionsåtaganden: Stiftelsens pensionsåtaganden tryggas av Landstinget (LF § 42/1987)

Not 6. Byggnader

	Investerat tom 2000	Investerat/ Sålt 2001	Investerat tom 2001	Invest.bidrag tom 2001	Bokfört värde 2000-12-31	Avskrivning tom 2000	Avskrivn/ Försäljn 2001	Avskrivning tom 2001	Bokfört värde 2001-12-31
Rullsand	9 466 322	195 252	9 661 574	3 653 564	1 372 908	8 093 414	239 492	8 332 906	1 328 668
Sägarbo	2 994 867	-2 994 867		180 000	776 963	2 217 904	-2 217 904		
Ängskär	3 845 998	73 850	3 919 848	200 000	924 633	2 921 365	98 841	3 020 206	899 642
Gräsöbaden	7 918 522	150 713	8 069 235	248 000	2 161 296	5 757 226	221 008	5 978 234	2 091 001
Rävsten	5 472 022	423 435	5 895 457	110 000	1 190 776	4 281 246	106 483	4 387 729	1 507 728
Pansarudden	71 757		71 757			71 757		71 757	
Ekholmen/Härjarö	17 142 824	383 067	17 525 891	2 455 585	10 021 014	7 121 810	772 143	7 893 953	9 631 938
Båtförstorpet	436 097		436 097	190 909	364 939	71 158	21 805	92 963	343 134
Summa byggnader	47 348 409	-1 768 550	45 579 859	7 038 058	16 812 529	30 535 880	-758 132	29 777 748	15 802 111

Taxeringsvärden för fastigheter i Sverige uppgår till 16 698 000 kr.

Årets investeringar uppgår till 1 226 317 kr och årets avskrivningar uppgår till 1 459 772 kr.

Försäljning av fastigheten Sägarbo resulterade i en realisationsvinst på 100 039 kr.

Försäljningslikviden var 977 002 kr och bokfört värde 876 963 kr varav mark 100 000 kr.

Not 7. Inventarier

	Investerat tom 2000	Investerat 2001	Investerat tom 2001	Bokfört värde 2000-12-31	Avskrivning tom 2000	Avskrivning 2001	Avskrivning tom 2001	Bokfört värde 2001-12-31
IP Skogen	2 216 637	135 398	2 352 035	266 717	1 949 920	130 159	2 080 079	271 956
Gemensamt	1 123 747	101 819	1 225 566	192 203	931 544	93 746	1 025 290	200 276
Summa inventarier	3 340 384	237 217	3 577 601	458 920	2 881 464	223 905	3 105 369	472 232

Not 8. Mark och fast egendom

	Investerat tom 2000	Investerat/ Sålt 2001	Investerat tom 2001	Invest.bidrag tom 2001	Bokfört värde 2000-12-31	Nedskrivning 2001	Bokfört värde 2001-12-31
Sägarbo	100 000	-100 000			100 000		
Ängskär	540 000		540 000		540 000		540 000
Rävsten	100 000		100 000		100 000		100 000
Pansarudden*	7 719 950		7 719 950	3 100 000			
Ekholmen	950 000		950 000		950 000		950 000
Långnäset*	1 623 061		1 623 061	800 000			
Kallriga*	3 306 348		3 306 348	1 400 000			
Ola*	4 011 525		4 011 525	1 957 500			
Rängsen/Skaten*	1 480 151		1 480 151				
Kalmarnäs*	1 846 418		1 846 418	900 000			
Gåsholmen*	1 657 000		1 657 000	800 000			
Bredforsen*	3 395 298	25 000	3 420 298	1 585 000		25 000	
Kroppsjön*	3 022 700	525 000	3 547 700	1 500 000		525 000	
Oxhagen*		815 000	815 000			815 000	
Summa mark	29 752 451	1 265 000	31 017 451	12 042 500	1 690 000	1 365 000	1 590 000

Årets investeringar uppgår till 1.365.000 kr och årets nedskrivning till samma belopp. I årets investeringar ingår inträngsersättningar till markägare om 465.000 kr. Nedskrivningar redovisas i resultaträkningen som en kostnad netto efter eventuella bidrag från Naturvårdsverket. För årets investeringar i Kroppsjön och Oxhagen förväntas bidrag från Naturvårdsverket om ca 450 kkr. Då beslut i frågan ännu inte fattats vid årsredovisningens avgivande har något bidrag dock ej kunnat bokföras i årets räkenskaper.

fortsättning på Not 8. Mark och fast egendom

Områden markerade med* ovan har bokfört värde = 0 kronor eftersom de består av skog för fri utveckling och alltså saknar ekonomiskt värde.

Summa investerat i dessa områden	29 427 451
varav bidrag från Naturvårdsverket	12 042 500

Flera av stiftelsens markköp avser naturskogsområden, vilka avsatts som naturreservat. Detta gäller främst Pansarudden, Långnäset, Kallriga, Ola, Rångsten-Skaten, Kalmarnäs, Gåsholmen, Bredforsen, Kroppsjön och Oxhagen. Eftersom inga avverkningar får göras och områdena inte rymmer några byggnader saknar de ekonomiskt värde. I balansräkningen har värdet för dessa områden därför skrivits ned till noll. Stiftelsen har som framgår ovan totalt investerat 29,5 Mkr i dessa områden varav 12,0 Mkr är bidrag från Naturvårdsverket.

Samtidigt med stiftelsens förvärv av mark i Kallriga respektive Skaten-Rångsten betalade Naturvårdsverket inträngsersättning för angränsande delar av de blivande naturreservaten direkt till markägarna på ca 3,5 respektive 1,7 Mkr. Dessa medel har tillförts länets naturvård genom stiftelsens agerande, men syns alltså inte som tillgångar i stiftelsens bokföring.

Andra insatser som inte syns som tillgångar i balansräkningen är stiftelsens ekonomiska bidrag till inköp av värdefulla naturvårdsområden: Linnéstigen i Jumkil och Hågadalen-Nåsten, båda i Uppsala kommun. Här har stiftelsen bidragit med 0,4 respektive 1,4 Mkr. Vidare har bidrag givits för att säkerställa Fageröns naturvärden med 0,5 Mkr.

I balansräkningen finns inte heller upptaget värdet av de investeringar på Härjarö som gjordes av landstinget från förvärvet 1966 till stiftelsens övertagande 1990. Dessa investeringar uppgick till 7,9 Mkr, varav 2,8 Mkr är bidrag från Naturvårdsverket, AMS med flera.

Not 9. Eget kapital

	Grundkapital	Ändamålsdest medel	Fria medel	Årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående balans	9 596 952	1 682 103	427 605	260 397	11 967 057
Föregående års vinst			260 397	-260 397	
Utnyttjande av ändamålsdest medel		-247 940			
Årets resultat				-891 726	
<i>Utgående balans</i>	<i>9 596 952</i>	<i>1 434 163</i>	<i>688 002</i>	<i>-891 726</i>	<i>10 827 391</i>

Som Grundkapital upptas det belopp som redovisades i stiftelsens bokslut 1996-01-01 när den nya stiftelselagen trädde i kraft.

Ändamålsdestinerade medel består av tidigare års utnyttjade budgeterade kostnader för i första hand naturvårdsinsatser.

Uppsala 2002-05-16

Bo S Englund

Barbro Gullberg

Folke Edin

Torsten Sjöström

Christel Gustafsson

Gunnar Öjefors

Hans Kjellberg

Gunilla Lacksell-Hedén

Sigbrit Arfwedson

Sven-G Hultman / vd

Revisionsberättelse

Vi har granskat årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens förvaltning i Upplandsstiftelsen för år 2001. Det är styrelsen som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisions sed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att i rimlig grad försäkra oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga fel. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens tillämpning av dem samt att bedöma den samlade informationen i årsredovisningen. Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i föreningen för att kunna bedöma om någon styrelseledamot har handlat i strid med föreningens stadgar. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger därmed en rättvisande bild av föreningens resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige.

Styrelsens ledamöter har enligt vår bedömning inte handlat i strid med föreningens stadgar. Vi tillstyrker att föreningsstämman beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Uppsala 16 maj 2002

Inger Kölestam

Lennart Janson
auktoriserad revisor

Calle Åkerstedt

Upplandsstiftelsens kanslipersonal

Från vänster: Sven-G Hultman, Gösta Axelson, Johan Persson, Pär Eriksson, Barbro Nilsson (främre raden), Tommy Lennartsson

(bakre raden), Gillis Aronsson, Maria Hoflin, Björn-Gunnar Lagström, Kajsa Molander, Martin Amcoff.

Upplandsstiftelsens naturområden

Tabellen visar naturområden där stiftelsen är engagerad. I regel innebär det att stiftelsen är markägare samt ansvarig för områdenas långsiktiga utveckling. I några fall äger stiftelsen inte marken.

Av tabellen framgår den kursförändring som skedde under 80-talet, från köp av områden där fritidssyftet var det klart dominerande, d.v.s. bad- och campingplatser, stugbyar, vandringsleder etc till köp av naturområden med värd och bevarande av naturen som sitt dominerande

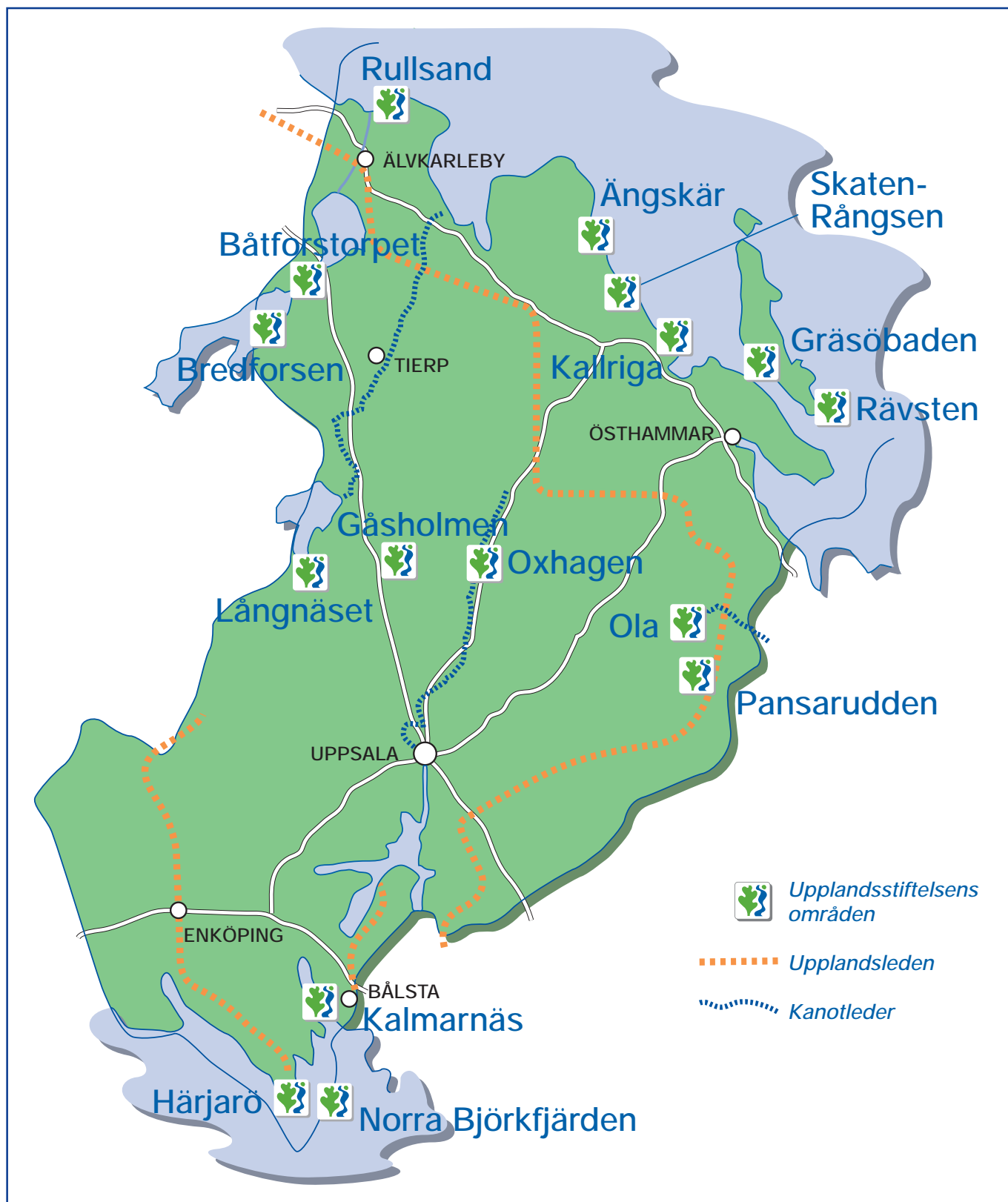
syfte. Dessutom har tre fritidsområden sålts: Sänka bad och camping 1996, Skattmansöadalens skidanläggning 1998 och Sägerbo stugby 2001.

Observera att de angivna årtalen enbart visar stiftelsens första engagemang. I några fall har investeringar och ytterligare markköp gjorts vid flera senare tillfällen. Särskilt stora investeringar gjordes 1990-96 i Rullsand, Gräsöbaden och Härjarö.

År	Namn	Areal			NR	Bad	Hus	Camp. platser	Stugbäddar
		totalt ha	varav land ha	mark för fri utveckl %					
Egna naturområden, med och utan anläggningar									
1974	Härjarö/Ekholmen	1000	530	6	x	x	46	175	105
"	Norra Björkfjärden	290	23	100	x	—	—	—	—
1975	Gräsöbaden	—	—	0	—	x	11	350	20
1976	Rullsand	—	—	0	x	x	4	400	40
1979	Ängskär	333	95	63	x	x	6	92	12
1982	Rävsten	200	57	30	—	x	22	—	97
1985	Pansarudden	300	250	100	x	—	—	—	—
1990	Långnäset	140	70	100	x	—	—	—	—
1991	Kallriga	1 533	383	100	x	—	—	—	—
1993	Ola	255	254	100	x	—	—	—	—
1994	Skaten-Rängsen	2 270	270	100	x	—	—	10	—
1995	Gäsholmen	25	24	100	x	—	—	—	—
1996	Kalmarnäs	376	76	100	x	—	—	—	—
1998	Bätforstorpet	2	2	0	(x)	—	2	—	20
1998	Norra Pansarudden	50	50	100	x	—	—	—	—
1999	Kroppsjön	191	191	100	(x)	—	—	—	—
1999	Bredforsen	410	210	100	x	—	—	—	—
2001	Oxhagen	47	47	70	x	—	—	—	—
<i>Summa 011231</i>		<i>7 422</i>	<i>2 532</i>		<i>16</i>	<i>5</i>	<i>91</i>	<i>1 027</i>	<i>294</i>
Områden, till vilka stiftelsen enbart bidragit ekonomiskt									
1990	Linnéstigen, Jumkil	14	14	100	—	—	—	—	—
1994	Hågadalen-Nästen	285	285	??	x	—	—	—	—
1998	Fageröns naturreservat				x				
Andra insatser av investeringskaraktär									
1980	Upplandsleden								
1980	IP Skogen								
1983	Kanotleder								
Förklaringar									

(1) NR = Naturreservat. x=existerande, (x)=planerat. (2) Bad: möjlighet till bad var starkt motiv för engagemanget.

Karta över Upplandsstiftelsens naturområden, samt vandrings- och kanotleder

Upplandsstiftelsen ägs av landstinget och de sex kommunerna i Uppsala län. Stiftelsen bildades 1972 för att "underlätta och stimulera allmänhetens friluftsliv" samt "verka för bevarande och skydd av den uppländska naturen". Stiftelsen bedriver en mängd projekt, både för att främja naturvärden och för att utveckla friluftslivet. Flera storprojekt rör ekologisk landskapsplanering: kring sjön Vällen, vid Dalälven samt vid Mälarkusten. På vattensidan drivs bland annat ett stort projekt som rör kustvattnen.

Vidare äger stiftelsen ett femtontal naturområden i länet, varav de flesta är naturreservat. En del är fritidsområden med campingplats eller stugby samt badstränder, strövmarker etc. Andra har som dominerande syfte att bevara och vårda arter och naturmiljöer. Flera områden har blandade syften, dvs är avsedda både för att främja friluftsliv och för att skydda och vårda naturen.

Genom vår naturskola stimulerar vi lärare och klasser till mer uteverksamhet. Vi sprider kunskap om länets natur, naturvård och friluftsmöjligheter genom kurser och konferenser, samt genom skrifter, foldrar och vår hemsida.

Stiftelsen ansvarar också för länets vandringsled, Upplandsleden, för tre kanotleder samt för Idrottsplats (IP) Skogen.

NATURVÅRD & FRILUFTSLIV

BOX 26074, 750 26 UPPSALA

S:T JOHANNESGATAN 28 G

TEL 018-611 62 71, FAX 018-51 16 98

E-POST info@upplandsstiftelsen.c.se

HEMSIDA www.upplandsstiftelsen.c.se

*Den naturliga inkörsporten till
natur och friluftsliv i Uppsala län!*